

ОПШТИНА РАДОВИШ

2025

ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА РАДОВИШ ЗА 2025 ГОДИНА

Градоначалник на
Општина Радовиш
Ацо Ристов

**БУЏЕТОТ НА ОПШТИНА РАДОВИШ ЗА
2025 ГОДИНА ИЗНЕСУВА 769.190.994
ДЕНАРИ ИЛИ 12.507.171 ЕВРА**

Изготвил
Сектор за финансиски
прашања
рак. Костадинка Поп
Гонова

СОДРЖИНА

1. ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ? -----	3
2. КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА? -----	4
3. ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ? -----	5
4. КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА? -	6
5. КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? -----	9
6. КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? -----	10
7. КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА? -----	12
8. ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД -----	13
9. НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ -----	15
10. КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ -ДОТАЦИИТЕ?-	16
11. КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ? -----	18
12. КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ? -----	19
13. ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНАТА ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ -----	26
14. КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ? -----	27
15. КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?-----	31
16. КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ПРИНЦИПИ И НАЧЕЛА -----	31

1. ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ?

- ✓ Информирање на граѓаните за тоа како се собираат општинските приходи и како се трошат општинските средства.
- ✓ Едукација на граѓаните за клучните термини, принципи и начела поврзани со општинскиот буџет и локалните финансии.
- ✓ Зголемување на свесноста на граѓаните за нивната улога во буџетскиот процес на локално ниво.
- ✓ Поттикнување на поголема активност и учество на граѓаните во процесите на планирање и реализација на општинскиот буџет.
- ✓ Запознавање на граѓаните со донесениот БУЏЕТ ЗА 2025 год. и неговите основни карактеристики - структура – кои се и колкави се општинските приходи и каде општината планира да ги потроши јавните ресурси.

2. КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА?

- Урбанистичко (урбано и рурално) планирање
- Заштита на животната средина и природата
- Локален економски развој
- Комунални дејности
- Култура
- Спорт и рекреација
- Социјална заштита и заштита на децата
- Образование
- Здравствена заштита
- Заштита и спасување
- Противпожарна заштита
- Надзор над вршењето на работи од нејзина надлежност
- Други надлежности определени со закон.

3. ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ?

Буџетот на единицата на локалната самоуправа претставува годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Буџетот на локалната самоуправа ги демонстрира вредностите и приоритетите на локалната самоуправа. Буџетирањето и техниките на финансиското планирање се клучни елементи во одржувањето на фискалниот интегритет на локалната самоуправа.

+ Приходи	- Расходи
Даночни приходи	Плати и надоместоци
Неданочни приходи	Резерви и недефинирани расходи
Капитални приходи	Стоки и услуги
Трансфери и донации	Камати
Задолжување во земјата	Субвенции и трансфери
Задолжување во странство	Социјални бенефиции
	Капитални расходи
	Отплата на главнина

4. КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА?

Во подготовката на буџетот, Општина Радовиш презема повеќе активности за вклучување на засегнатите страни со цел дизајнирање на буџет согласно нивните приоритети, потреби и можности. Клучните активности кои се преземаат се во насока на:

- Посета на месните заедници од страна на Градоначалникот и општинската администрација за утврдување на потребите на граѓаните по одделни населени места и нивно вклучување во буџетската рамка.
- Отворени денови на кои може секој од граѓаните, бизнисите и другите засегнати страни да ја посети општината и да го даде својот предлог или забелешка за предлог буџетот на општината.
- Споделување на предлог буџетот на Општина Радовиш на официјалната веб страна и можност на јавноста преку email или лично во просториите на општината да доставува забелешки и сугестии.

Роковите за планирање и донесување на буџетот на Општината се определени со буџетскиот календар на Општината, што го донесува Советот на Општината. Со буџетскиот календар се дефинираат потребните рокови за превземање на сите дејствија кои претставуваат пропратен и задолжителен елемент во процесот на донесување на буџетот на Општината. Роковите и носителите на активностите за подготовка на буџетот за 2025 година се утврдени во следната табела:

Табела 1. Општински буџетски календар

Датум	Буџетски активности	Одговорност
Декември/Јануари	Советот на Општината го донесува буџетскиот календар	Општинска администрација/Совет на општината
Јануари	Објавување на донесениот буџет од тековната година на општинската веб страница и споделување со јавноста	Општинска администрација
Август/Септември	Се анализираат резултатите/ реализацијата на програмите/проектите од претходниот период, и потребата за нивно унапредување, дополнување, продолжување/прекинување итн..	Градоначалник/ Општинска администрација

	Советот на Општината разгледува развојни документи и започнува процесот за подготовка на Планот на програмите за развој за наредната фискална година	Совет/Општинска администрација
Септември/Октомври	Министерот за финансии доставува буџетски циркулар со насоки за изготвување на Предлог-буџетот за наредната година до општината Градоначалникот доставува општински буџетски циркулар со главни насоки до општинските буџетски корисници за изготвување на финансиски планови и до одговорните одделенија за подготовка на Годишните програми Организирање на буџетски форуми со граѓаните и посебните засегнати страни. На овие форуми може да се разгледуваат нацрт развојните и нацрт годишните програми.	Градоначалник Општинска администрација Градоначалник Општинска администрација
Октомври	Анализа на фискалниот капацитет на општината и комуникација со секој од клучните сектори во општината (со цел утврдување на нивните фискални потреби, буџетски трошења во контекст на нивните планирани активности). Усогласување на аналитичките информации со целите/ приоритетите/активностите на секој од општинските сектори Општинските буџетски корисници и одговорните одделенија за подготовка на Годишните програми ги доставуваат предлог финансиските планови и предлог програмите за наредната година со образложение за висината	Општинските буџетски корисници/ Општинска администрација/ Сектор за финансиски прашања Општинските буџетски корисници/ Општинска администрација

	на износите по позиции	
Октомври	Одделот за буџет врши вклопување и анализирање на доставените предлог програми и се одредува приоритетите и одредбите за новиот Предлог буџет	Сектор за финансиски прашања / Градоначалник
Најдоцна до 20 октомври	Предлог план на програми за развој и Годишни програми усогласени со насоките од Циркуларот се доставуваат на одобрување до Советот на општината	Градоначалник
Најдоцна до 15 ноември	Се финализираат, разгледуваат и одобруваат Планот на програмите за развој и Годишните програми за наредната фискална година	Совет на општина
Крај на ноември	Градоначалникот го разгледува и одобрува Предлог буџетот за наредната година подготвен од страна на финансискиот оддел на општината. Споделување на предлог буџетот, годишните и развојните програми со јавноста, организирање на информативна сесија. Доколку има издржана сугестија/забелешка од јавноста истата се имплементира пред доставување на предлог буџетот до Советот.	Градоначалник
Декември	До Советот се доставува конечен Предлог буџет од страна на Градоначалникот со соодветно образложение Се води расправа во телата на Советот на Општината.	Градоначалник Совет на општина
Крај на декември	-Донесување на Буџетот за наредната буџетска година. -Донесување на Одлука за извршување на буџетот на општината -Донесување на Одлука за вредноста на бодот за пресметување на платата на државните службеници	Совет на општина

5. КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

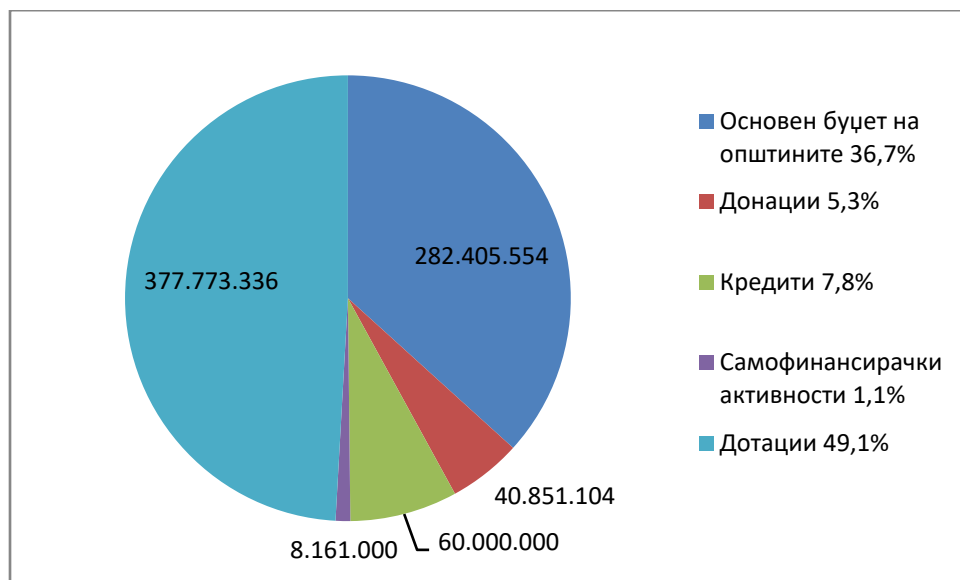
Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за обезбедувањето на потребните јавни добра и услуги на граѓаните на Општината. Оттука во продолжение се претставени (нивната висина, процент на учество) основниот буџет на Општината и дополнителните главни “потоци” на приливи во општинскиот буџет – сопствени приходи, дотации – централна власт, донации, задолжување итн.

БУЏЕТ НА ОПШТИНИТЕ е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Додека ОСНОВЕН БУЏЕТ на општината е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства во буџетот за финансирање на основните надлежности на општината. ДОТАЦИЈА претставува трансфер од буџетот на Република Северна Македонија и буџетите на фондовите до буџетот на општината. Донација се строго наменски средства од донатори врз основа на склучен договор. Самофинансирачки активности се годишни приходи на буџетските корисници кои се дополнителни на нивните основни законски активности.

Табела 2. Приходи на Општина Радовиш (во денари и структура во %)

Приходна сметка	Износ	Структура на приходи %
Основен буџет на општините	282.405.554	36,7
Донации	40.851.104	5,3
Кредити	60.000.000	7,8
Самофинансирачки активности	8.161.000	1,1
Дотации	377.773.336	49,1
Вкупни приходи	769.190.994	100,0

Графикон 1. Структура на општинските приходи по видови сметки (во %)

Буџетот на Општина Радовиш за 2025 год. е проширен со Одлука бр. 08-188/1 од 31.01.2025 година за проширување на средствата на буџетот на Општина Радовиш за 2025 година за вкупно 56.249.123 денари и тоа: буџетот на дотации е проширен за 52.354.034 денари, а буџетот на самофинансирачки активности е проширен за 3.772.089 ден. Ова проширување е извршено врз основа на остварените вишоци на сметките на 31.12.2024 година. Буџетот на донации е проширен за 123.000 денари, врз основа на склучен договор за спонзорство помеѓу СОУ "Коста Сусинов" и ДПТУ Бучим. Истотака извршена е една измена на распоредот на средствата на буџетот на Општина Радовиш за 2025 година, прва пренамена донесена со Одлука за измена на распоредот на средствата со бр. 08-189/1 од 31.01.2025 година.

6. КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

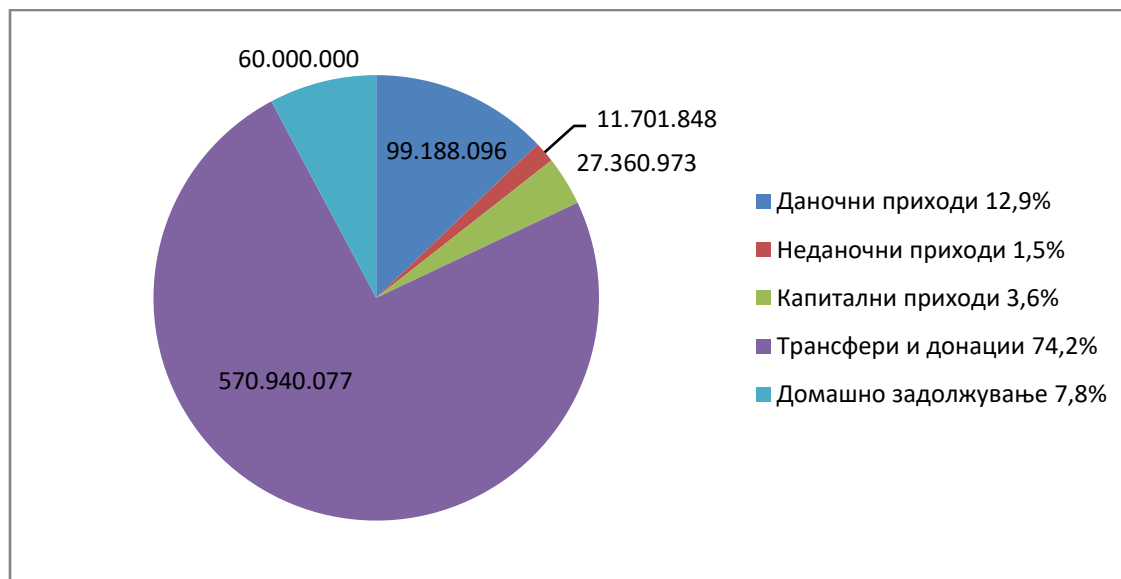
ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ во буџетот се даноците и други задолжителни плаќања, кои се утврдени со закон, приливите што произлегуваат од сопственост на средства (камата, дивиденда, закупнина и слично), надомест за дадени добра или услуги, подароци, донации, спонзорства, субвенции и трансфери. Од посебна важност се СОПСТВЕНИТЕ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ на Општината кои вклучуваат локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на Општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

Во продолжение се прикажани клучните извори на приходи кои Општината планира да ги обезбеди во 2025 година. Највисок износ на приходи ќе се обезбедат од трансфери и донации во износ од 570.940.077 денари, како и од даночни приходи во износ од 99.188.096 денари. Процентуално во структурата на клучните приходи најголемо учество заемаат трансферите и донациите со 74,2 %, понатаму даночните приходи учествуваат со 12,9%, домашното задолжување со 7,8%, капиталните приходи со 3,6%, а неданочните приходи со 1,5%.

Табела 3. Клучни приходи на Општина Радовиш согласно економската класификација (во денари и структура во %)

Видови на приход	Износ	Учество во вкупните приходи %
Даночни приходи	99.188.096	12,9
Неданочни приходи	11.701.848	1,5
Капитални приходи	27.360.973	3,6
Трансфери и донации	570.940.077	74,2
Домашно задолжување	60.000.000	7,8
Вкупно	769.190.994	100,0

Графикон 2. Структура на приходи на Општина Радовиш според економската класификација (во %)

7. КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА?

Даночните приходи се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на Општината. Во продолжение се претставени износи на даночни приходи кои Општина Радовиш планира да ги собере во 2025 година. Исто така е претставена структурата која покажува кои даночни приходи е планирано да имаат најголем удел во општинските приходи.

Табела 4. Структура на даночни приходи на Општина Радовиш (износ во ден. и структура во %)

Видови даночни приходи	Износ	Учество во даночните приходи %
Данок од доход, добивка и од капитални добивки	11.622.000	11,7
Даноци на имот	36.920.000	37,2
Даноци на специфични услуги	45.930.000	46,3
Такси на користење или дозволи за вршење на дејност	4.716.096	4,8
Вкупно	99.188.096	100,0

Најмногу **даночни приходи** Општината планира да обезбеди од даноци на специфични услуги, при што овде најзначајна е комуналната такса за користење и одржување на јавното осветлување, надоместокот за уредување на градежно земјиште и надоместоците од комунална дејност. Најмало учество во даночните приходи имаат таксите на користење или дозволи за вршење на дејност, каде влегуваат надоместокот за управување со отпад и за одржување на јавна чистота.

Графикон 3. Даночни приходи на Општина Радовиш (во денари)

8. ДАНОЦИ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД

Даноците на имот се еден од најважните сопствени извори на приходи на Општината. Планираната структура за 2025 година на посебните видови на Даноци на имот е прикажана во продолжение.

Највисока пропорција на приходи зафаќа данокот на имот на физички лица со 50% учество во вкупната вредност од даноците на имот.

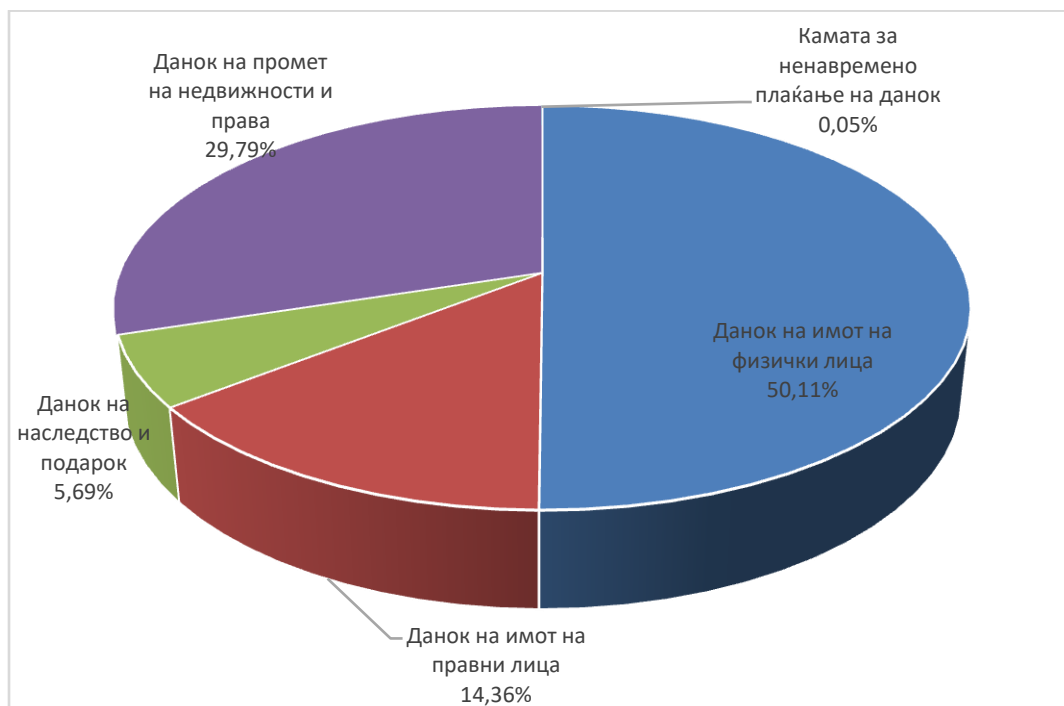
Со цел поефикасна наплата и прибирање на даноците на имот, со што ќе се овозможи обезбедување на повеќе сопствени приходи, кои можат да се искористат за нови проекти и активности од интерес на граѓаните, Општина Радовиш превзема повеќе активности:

- Извршено е имплементирање на нова програма/софтвер за евиденција, следење и наплата на даноците на Општината;
- Воведување на можност преку општинската веб страна за нов електронски начин на наплата на даноците на имот, со цел поголема достапност до граѓаните;
- Превземање на редовни активности на присилна наплата на данокот од должниците со цел навремено и дисциплинирано наплаќање на општинските даноци и такси.

Табела 5. Видови на данок на имот на Општина Радовиш (износ во денари и структура во %)

Видови на данок на имот	Износ	Учество на видови данок на имот во вкупните приходи од данок на имот во %
Данок на имот на физички лица	18.500.000	50,1
Данок на имот на правни лица	5.300.000	14,4
Данок на наследство и подарок	2.100.000	5,7
Данок на промет на недвижности и права	11.000.000	29,8
Камата за ненавремено плаќање на данок	20.000	0,1
Вкупно	36.920.000	100

Графикон 4. Структура на даноците на имот по видови (во %)

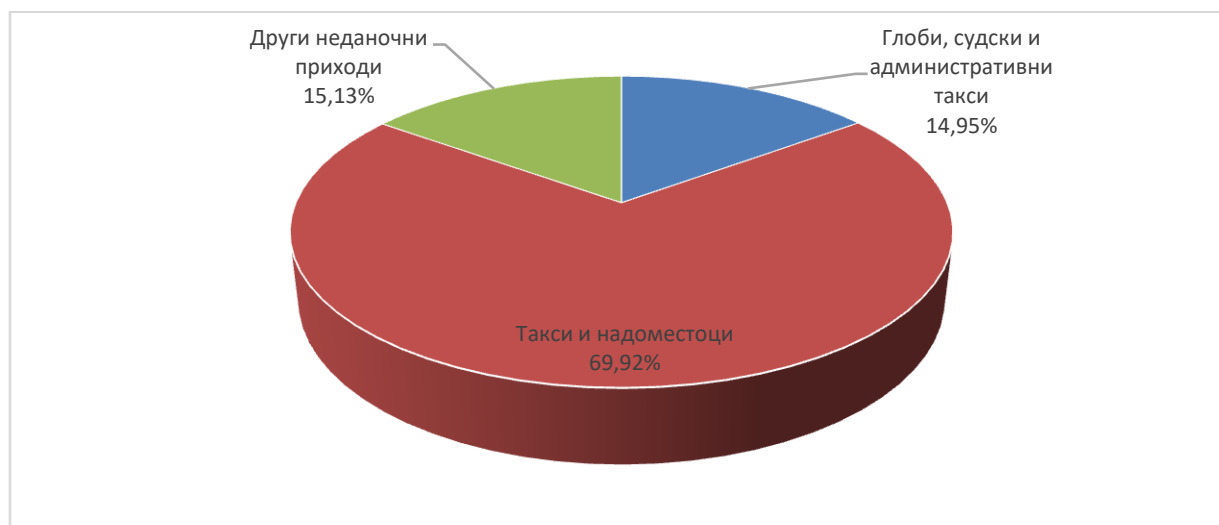
9. НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Неданочните приходи во буџетот на Општина Радовиш за 2025 година се прикажани во продолжение. Најголем износ на неданочни приходи треба да бидат обезбедени од Такси и надоместоци со 69,9%, од кои најзначајни се надоместоци за целодневна и претшколска грижа и за оброци во градинки.

Табела 6. Видови неданочни приходи (износ во денари и структура во %)

Вид на неданочни приходи	Износ	Учество во вкупните неданочни приходи %
Глоби, судски и административни такси	1.750.000	15,0
Такси и надоместоци	8.181.848	69,9
Други неданочни приходи	1.770.000	15,1
Вкупно	11.701.848	100,0

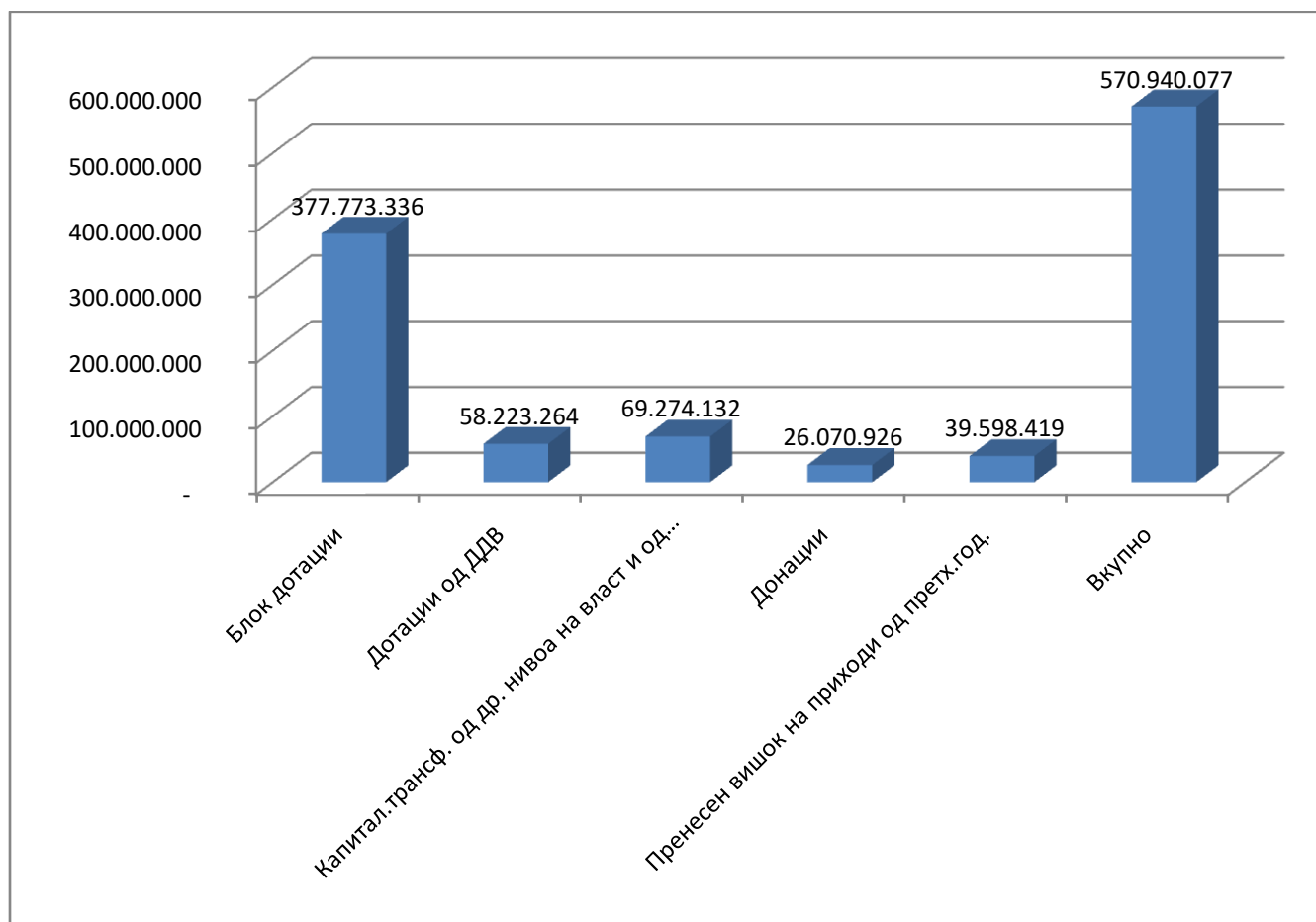
Графикон 5. Видови неданочни приходи (структура во %)

10. КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ – ДОТАЦИИТЕ?

Вредноста на главните видови на трансфери од централната власт е прикажана во продолжение. Највисок износ на трансфери е планиран од дотации во износ од 377.773.336 денари, додека пак, планираниот износ од трансферот од ДДВ изнесува 58.223.264 денар, а од капитални трансфери од други нивоа на власт и од трансфери од буџетите на фондовите 69.274.132 денари.

Графикон 6. Видови на трансфери и донации (во денари)

Блок дотациите за пренесени надлежности од централната власт се најзначајниот износ на трансфери кој го добива Општината и со кој се финансираат пренесените надлежности за **образование, култура и социјална заштита**. Во продолжение е прикажана распределбата на овие Блок дотации по различни намени. **Најголем износ од блок дотациите** се однесуваат за основното образование во износ од 257.436.000 денари или 69,3%, додека

најнизок износ на блок дотации се однесуваат за култура во износ од 8.017.434 денари или 2,2% во вкупните блок дотации.

Табела 7. Намена на блок дотациите на Општина Радовиш по одделни надлежности (износ во денари и структура во %)

Намена на блок дотацијата	Износ	Учество во вкупната блок дотација (во %)
Култура	8.017.434	2,2
Основно образование	257.436.000	69,3
Средно образование	62.500.000	16,8
Детски градинки	43.644.902	11,7
Вкупно	371.598.336	100,0

Графикон 7. Структура на блок дотациите по надлежности во Општина Радовиш (во %)

Наменската дотација за пожарникари изнесува 6.175.000 денари и е наменета за финансирање на плати и придонеси на седум пожарникари.

Во буџетот се предвидени **донации** во износ од 40.851.104 денари, од кои 28.726.514 денари за проект ЗЕЛЕНА ТОПЛИНА преку ИПА 2 Годишна акциона програма за Република Северна Македонија, ЕУ за општините - подобрување на локалните услуги преку иновативни концепти, додека 8.224.590 денари се предвидена донација од рудникот Бучим. Со овие средства е предвидена изградба на фекална канализациона мрежа во м.в. Карши Маале с.Подареш во износ од 6.429.164 денари, проектна документација со ревизија на Проект за инфраструктура и Основен проект за локален пат обиколница Малешевски пат во с.Подареш

комплет со сообраќаен проект во износ од 650.000 денари , Санација на плафон со ново осветлување во ЦК А.Караманов во износ од 574.142 денари и Реконструкција на противпожарен дом во износ од 571.284 денари. Понатаму предвидени се 2.000.000 донација од ОН за реализација на програма Општо корисна работа - проект Социјални услуги по мерка на граѓаните, 1.500.000 денари донација од приватни компании за манифестација Самун ем татлија и 400.000 денари согласни финансиски план на Центарот за култура "Ацо Караманов".

11. КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Особено е важно каде и како се трошат локалните ресурси. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно претставени. Во продолжение се преставени **клучните расходи на Општината за 2025 година**.

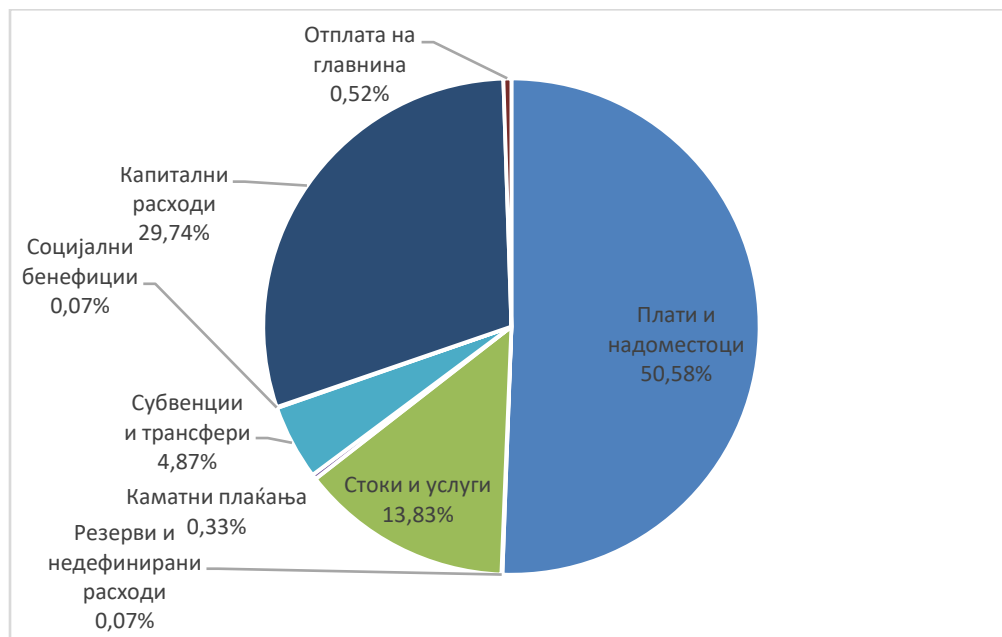
Во буџетот на Општина Радовиш за 2025 година најголем износ на расходи претставуваат платите и надоместоци во износ од 389.071.062 ден. односно 50,6% од структурата на вкупните расходи, понатаму капитални расходи учествуваат со 228.746.008 денари или 29,7%.

Најнизок износ на расходи Општината издвојува за социјални бенефиции и резерви и недефинирани расходи, секој расход со по 0,07% учество во вкупните расходи на Општина Радовиш.

Табела 8. Расходи на општините по економска класификација

Расход на сметка	Износ	Структура
Плати и надоместоци	389.071.062	50,6
Резерви и недефинирани расходи	500.000	0,07
Стоки и услуги	106.390.324	13,8
Каматни плаќања	2.500.000	0,33
Субвенции и трансфери	37.483.600	4,9
Социјални бенефиции	500.000	0,07
Капитални расходи	228.746.008	29,7
Отплата на главнина	4.000.000	0,52
Вкупно расходи	769.190.994	100

Графикон 8. Структура на расходи на Општина Радовиш по економска класификација (во %)

12. КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА

ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ?

Во продолжение се претставени клучните планирани намени на општинските средства по секоја од надлежностите – услугите кои треба да ги добијат граѓаните.

Највисок износ на расходите во буџетот на Општина Радовиш за 2025 година се издвојува за образование во износ од 322.099.000 денари или 41,9% од вкупниот буџет, додека најнизок износ е издвоено за програмата за родова еднаквост во износ од 60.000 денари.

Табела 9. Вкупни расходи на општина по одделни надлежности

Вкупни расходи на општините по одделни надлежности	Износ	Учество во вкупните расходи (во %)
А - Совет на општина	12.650.000	1,6
Д - Градоначалник	2.094.000	0,3
Е - Општинска администрација	61.254.049	8,0
Ф - Урбано планирање	5.200.000	0,7
Г - Локален економски развој	98.401.220	12,8
Ј - Комунални дејност	51.902.284	6,7
К - Култура	91.376.836	11,9
Л - Спорт и рекреација	13.900.000	1,8

М - Програми за развој	28.726.514	3,7
Н - Образование	322.099.000	41,9
Љ- Заштита и спасување	600.000	0,1
В - Социјална заштита и заштита на деца	56.900.902	7,4
Њ - Противпожарна заштита	24.026.189	3,1
Џ - Родова еднаквост	60.000	0,008
Вкупно	769.190.994	100

Расходите кои се одделуваат за **општинската администрација** се во износ од 61.254.049 денари, истите се наменети за потребите на функционирање на општинската администрација, како плати и надоместоци, тековно-оперативни трошоци за функционирање на општинската администрација, вклучувајќи го и работењето на советот и градоначалникот, како што се канцелариски материјали, телефонски сметки и интернет, потрошена електрична енергија, вода, тековни поправки и одржување (опрема, возила, зграда), договорни услуги, трансфери и др., капитални трошоци како набавка на компјутерски софтвер, на информатичка и видео опрема и др.

Табела 10. Расходи по програми на надлежност - Општинска администрација

Општинска администрација	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност (во %)
ЕО - Општинска администрација	59.425.999	97,0
ЕА - Капитални трошоци на општината	1.828.050	3,0
Вкупно	61.254.049	100,0

Вкупните расходи кои се наменети за работата на **Градоначалникот** изнесуваат 2.094.000 денари и истите во себе вклучуваат тековно-оперативни расходи кои се потребни за работа на градоначалникот на Општината, плати и надоместоци, дневници и патни трошоци.

Во расходите за програмите по надлежност на **урбанизам и урбанистичко планирање** највисок износ се издвојува за изработка на урбанистички планови и програми за урбанистичка опрема и времени објекти, каде што се планирани 4.200.000 денари, а 1.000.000 денари се планирани за стручен надзор, процена на насади, отстранување на бесправно изградени објекти и друго.

Табела 11. Расходи по програми по надлежност - Урбанизам/урбанистичко планирање (износ во денари и структура во %)

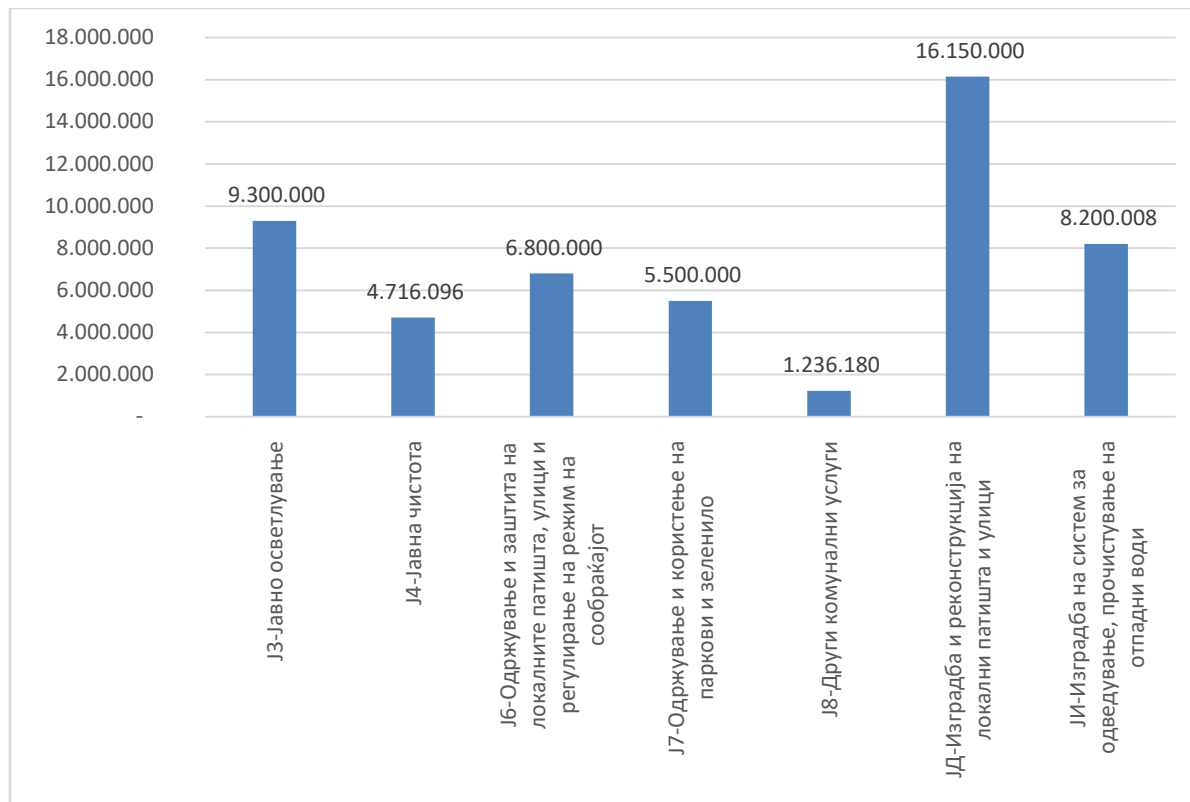
Урбанистичко планирање	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност
Ф1 - Урбанстичко планирање	4.200.000	80,8
Ф2 - Уредување на градежно земјиште	1.000.000	19,2
Вкупно	5.200.000	100,0

Табела 12. Расходи по програми по надлежност - Комунални дејности (износ во денари и структура во %)

Комунални услуги	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност (во %)
J3-Јавно осветлување	9.300.000	17,92
J4-Јавна чистота	4.716.096	9,09
J6-Одржување и заштита на локалните патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот	6.800.000	13,10
J7-Одржување и користење на паркови и зеленило	5.500.000	10,60
J8-Други комунални услуги	1.236.180	2,38
ЈД-Изградба и реконструкција на локални патишта и улици	16.150.000	31,12
ЈИ-Изградба на систем за одведување, прочистување на отпадни води	8.200.008	15,80
Вкупно	51.902.284	100,00

Расходите издвоени за **комунални дејности** во износ од 51.902.284 денари, имаат за цел да ги помогнат активностите како: изградба и реконструкција на локални патишта и улици, јавно осветлување, одржување и заштита на локални патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот, изградба на системи за водоснабдување, одведување и пречистување на отпадни води, одржување на јавна чистота и паркови и зеленило, други комунални услуги (дезинфекција, дезинсекција и дератизација, собирање, згрижување и стручен третман на кучиња и мачиња скитници) итн.

Графикон 9. Расходи по програми по надлежност - Комунални дејности

Во планираните расходи за изградба и реконструкција на локални патишта и улици влегуваат: одржување, реконструкција, рехабилитација на постоечки коловоз на улици во износ од 12.000.000 денари согласно истоимената развојна програма, понатаму одржување, реконструкција - надградба на постоечки асфалтен коловоз на улици низ градот и населените места (крпење на ударни дупки) во износ од 2.000.000 денари, подготвување на проекти и елаборати во износ од 1.150.000 денари, средства за надомест за одземен имот (за експропријација) во износ од 1.000.000 денари.

Слика 1, 2 и 3. Одржување, реконструкција, рехабилитација на постоечки асфалтен коловоз на улици низ градот и населените места - развојна програма

Планираните расходи за изградба на системи за одведување и пречистување на отпадни води во износ од 8.200.008 денари вклучуваат изградба на фекална канализациона мрежа во м.в. Карши Маале во с. Подареш, при што 6.429.164 денари се планирана донација од ДПТУ "Бучим", а остатокот е планирано да се финансира од основниот буџет на Општината.

Слика 4. Изградба на фекална канализациона мрежа во м.в. Карши Маале во с. Подареш

Во планираните расходи за одржување и заштита на локални патишта и улици влегуваат: изградба на свлечиште на пат Подареш – Смиланци во износ од 5.000.000 денари, изработка на пешачки премин со хоризонтална и вертикална сигнализација во износ од 1.000.000 денари, ангажирање на потребна механизација за чистење на коловозни површини на улици и локални патишта од наноси и снег и набавка на сол и ризла во износ од 800.000 денари.

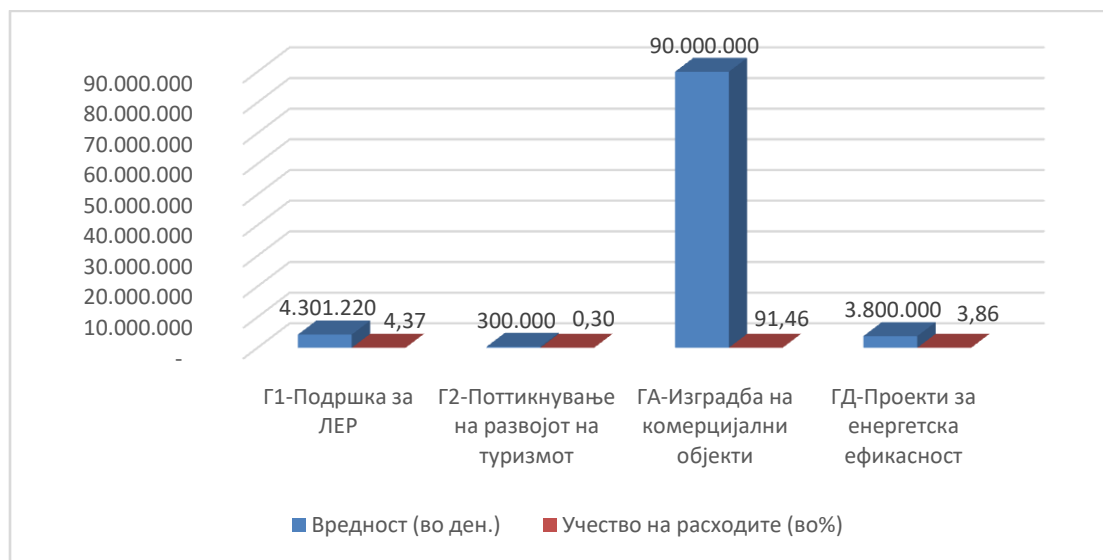

Слика 5. Изградба на Градски пазар

Во програмите за **локален економски развој** преовладуваат издатоци за проект за изградба на Градски пазар, со што ќе се задоволат потребите на граѓаните за современ и функционален пазар. Во буџетот за 2025 година изградбата на Градски пазар учествува со 90.000.000 денари, од кои 60.000.000 денари планирани од домашно задолжување, а

30.000.000 денари од сопствени средства. Понатаму програмата за локален економски развој предвидува средства за финансиска поддршка на проекти на граѓански здруженија, кофинансирање на проекти по објавени огласи, изградба на напоен вод за СОУ “К. Сусинов” и друго.

Графикон 10. Расходи по програми по надлежност – Локален економски развој (денари)

Слика 6. Реконструкција со пренамена на Стоковна куќа во мултифункционален центар со музејска поставка на Радовиш

Во поглед на средствата кои се планираат за реализација на активности од **културата** најголем удел имаат капиталните расходи во културата во износ од 76.709.274 денари. Од овие средства 75.974.132 денари се однесуваат на развојна програма за Реконструкција со пренамена на Стоковна куќа во мултифункционален центар со музејска поставка на

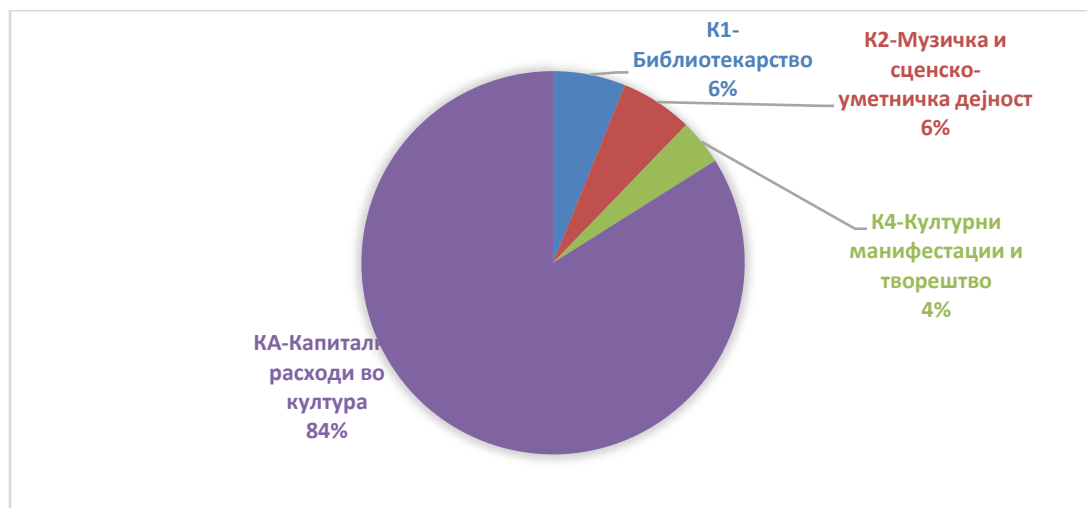
Радовиш. Оваа развојна програма за 2025 година вклучува средства од Министерството за култура во износ од 65.274.132 денари, а остатокот од 10.700.000 денари се планира да се финансира од основниот буџет на Општина Радовиш. Понатаму во оваа програма КА се предвидени 574.142 денари за санација на плафон со ново осветлување во ЦК "А. Караманов" и 161.000 денари за набавка на опрема и книги за ОНБ "Браќа Миладиновци".

Понатаму активностите поврзани со библиотекарство изнесуваат 5.586.434 денари, активностите на Центар за култура изнесуваат 5.581.128 денари, расходите за културни манифестации и творештво изнесуваат 3.500.000 денари. Овие средства се предвидени за распределба на здруженија на граѓани и други правни и физички лица од областа на културата за организација на културни настани како манифестација "Самун ем татлија", Ликовна колонија "Св.Георгиј" и ликовен курс, манифестација "Св. Спасо Радовишки", Велигденски средби, Фестивал "Оро весело", фестивал "Есенски плодови", Јуручки фестивал и Ден на турската азбука, Мото собир, Блуз фестивал, печатење на книги, организирање на изложби и концерти и др.

Табела 13. Расходи по програми по надлежност - Култура

Култура	Вредност (во ден.)	Учество на расходите (во%)
К1-Библиотекарство	5.586.434	6,1
К2-Музичка и сценско-уметничка дејност	5.581.128	6,1
К4-Културни манифестации и творештво	3.500.000	3,8
КА-Капитални расходи во култура	76.709.274	83,9
Вкупно	91.376.836	100,0

Графикон 11. Расходи по програми по надлежност – Култура (учество во %)

Расходите за **спорт и рекреација** се наменети за поддршка на спортските клубови и здруженија на граѓани од областа на спортот во износ од 13.900.000 денари.

Во вкупните расходи за **образование** основното образование учествува со 80,2%, а средното образование со 19,8%. Во однос на структурата на расходите за образование најголемо учество имаат платите и надоместоците со 85,2%, потоа стоките и услугите со 12,8%, трансферите со 1,0%, а капиталните расходи со 1,0%.

Табела 14. Расходи по програми по надлежност - Образование

Образование	Износ	Структура
H1-Основно образование	258.491.000	80,25
H2-Средно образование	63.608.000	19,75
Вкупно	322.099.000	100

Расходите кои се одделуваат за **заштита и спасување** се во износ од 600.000 денари и се планирани за изработка на техничка документација за поставување на габиони и систем за успорување и акумулирање на водите за спречување на поплави по течение на Радовишка река.

Во вкупните расходи за **социјална заштита** најголемо учество имаат платите и надоместоците со 65,2%, стоките и услугите со 31,6%, трансферите со 2,0%, социјалните бенефиции со 1% и капиталните расходи со 0,2%.

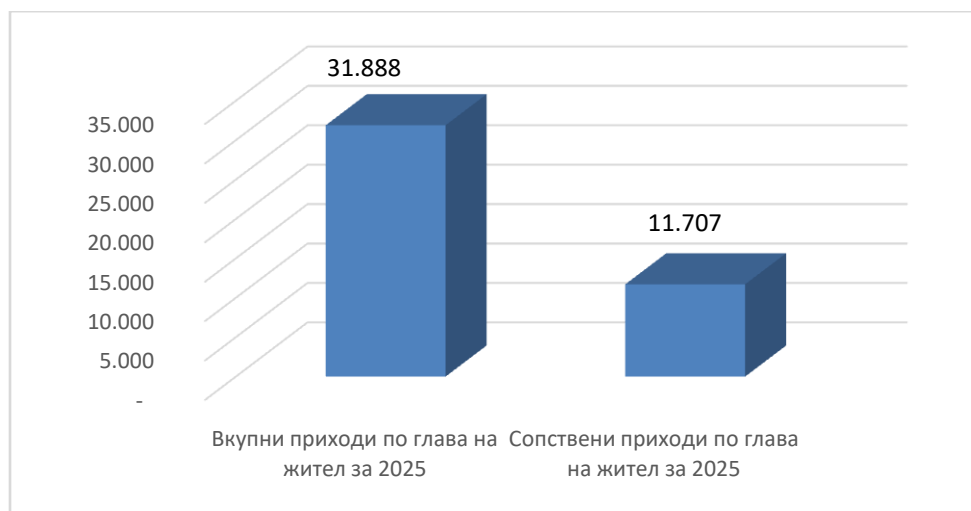
Табела 15. Расходи по програми по надлежност – Социјална заштита

Социјална заштита	Износ	Структура
B1-Детски градинки	50.900.902	89,46
B3-Социјални услуги	6.000.000	10,54
Вкупно	56.900.902	100,00

13. ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНАТА ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ

Во 2025 година планираните приходи по глава на жител во Општина Радовиш изнесуваат 31.888 денари, што претставува пораст од 13,6% во однос на нивниот износ во 2024 година (28.071 денари), додека сопствените приходи по глава на жител во 2025 година изнесуваат 11.707 денари, што претставува пораст од 33,62% во однос на нивниот износ во 2024 година (8.762 денари).

Графикон 13. Приходи на Општина Радовиш за 2025 година по глава на жител (во денари)

14. КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?

Реализацијата на **општинскиот буџет** е важен индикатор кој е поврзан со остварување на планираните приходи и расходи во изминатиот период. Исто така ја покажува **очекуваната реализација/трендот на реализација на општинскиот буџет**.

Во продолжение е прикажана реализацијата на **основниот (сопствениот) буџет** на Општината и **вкупниот буџет на Општината** и на страната на **приходите** и на страната на **расходите**.

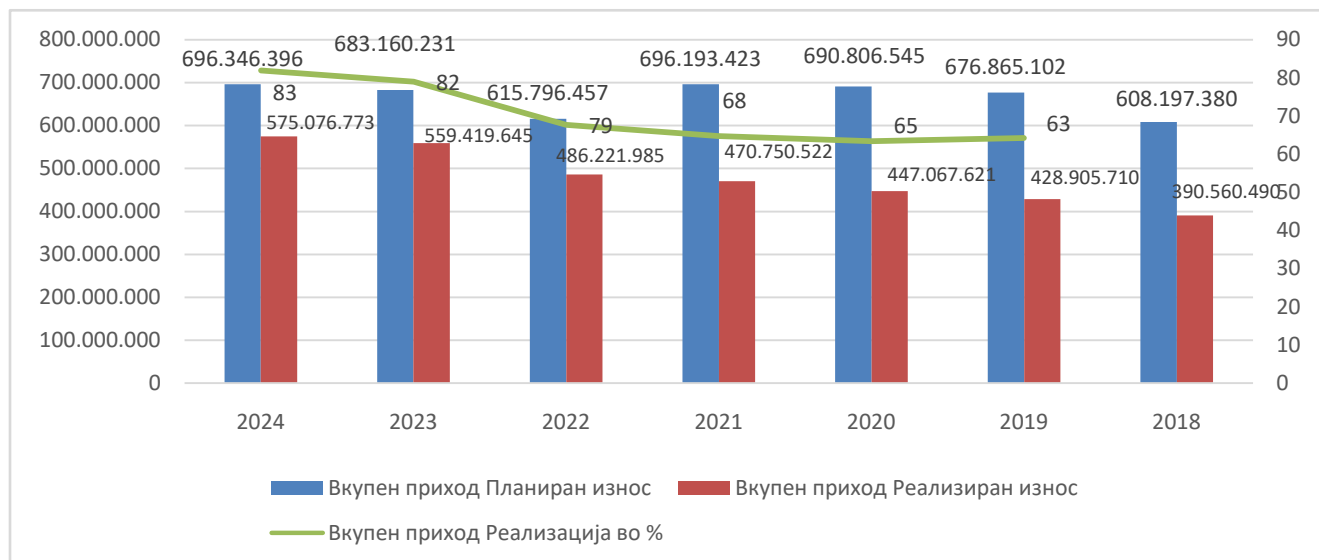
Реализацијата на вкупните приходи на Општина Радовиш во период 2018-2024 година забележува тренд на пораст. Вкупните приходи во 2024 година изнесуваат 575.076.773 денари, што означува зголемување од 2,80% во споредба со 2023 година.

Реализацијата на сопствените приходи во 2024 година изнесува 175.447.498 денари, што означува зголемување од 2,37% во споредба со 2023 година.

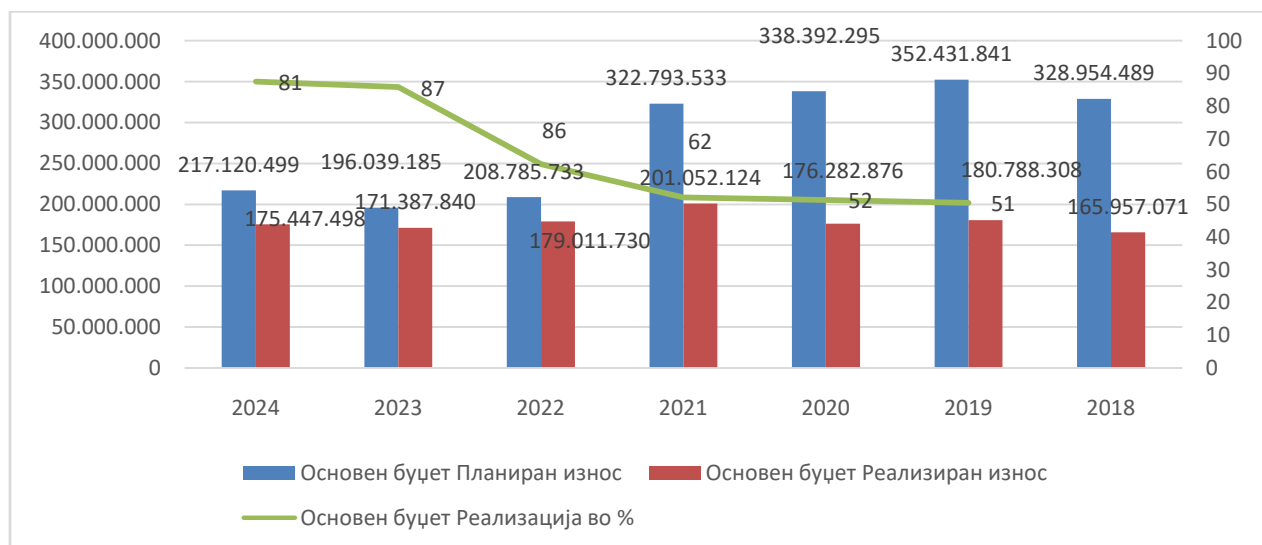
Табела 16. Планирани и реализирани вкупни приходи и приходи на основниот буџет на Општина Радовиш за период 2018-2024 година

Приходна сметка	Основен буџет			Вкупен приход		
	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %
Година						
2024	217.120.499	175.447.498	81	696.346.396	575.076.773	83
2023	196.039.185	171.387.840	87	683.160.231	559.419.645	82
2022	208.785.733	179.011.730	86	615.796.457	486.221.985	79
2021	322.793.533	201.052.124	62	696.193.423	470.750.522	68
2020	338.392.295	176.282.876	52	690.806.545	447.067.621	65
2019	352.431.841	180.788.308	51	676.865.102	428.905.710	63
2018	328.954.489	165.957.071	50	608.197.380	390.560.490	64

Графикон 14. Планирани и реализирани вкупни приходи во Општина Радовиш за период 2018-2024 година (во денари и структура во %)

Графикон 15. Планирани и реализирани приходи од основниот буџет за период 2018-2024 година (во денари и структура во %)

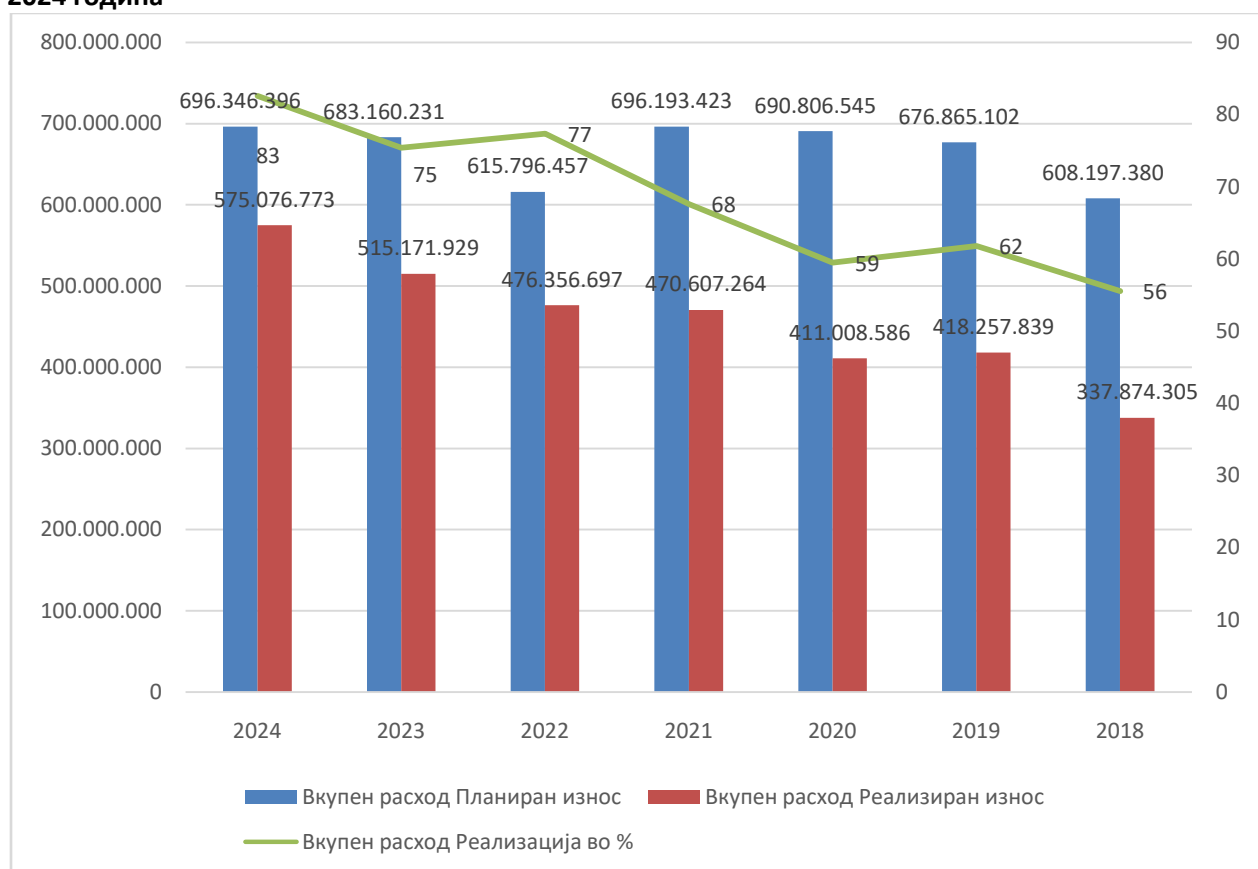
Реализацијата на **вкупните расходи** на Општина Радовиш во 2024 година изнесува 575.076.773 денари или за 11,63% повеќе во однос на 2023 година.

Реализацијата на **расходите од основниот буџет** на Општина Радовиш во 2024 година изнесува 175.447.498 денари, што означува зголемување од 17,3% во споредба со 2023 година.

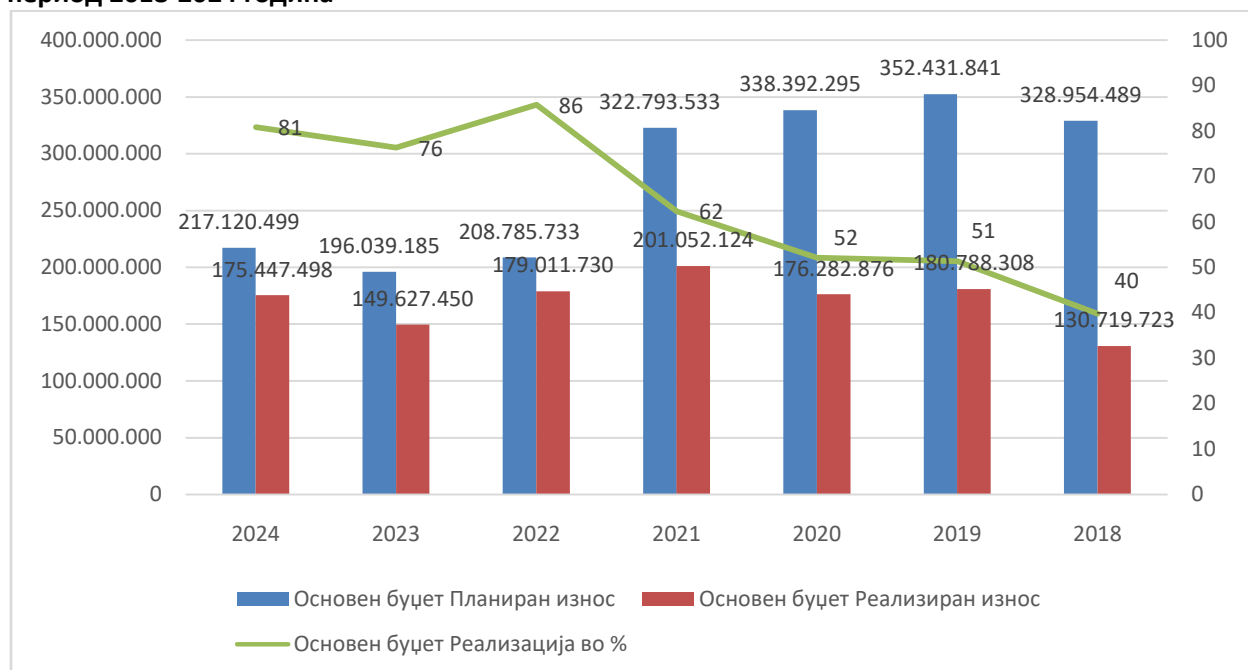
Табела 17. Планирани и реализирани вкупни расходи и расходи од основниот буџет на Општина Радовиш за период 2018-2024 година

Расходна сметка	Основен буџет			Вкупен расход		
Година	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %
2024	217.120.499	175.447.498	81	696.346.396	575.076.773	83
2023	196.039.185	149.627.450	76	683.160.231	515.171.929	75
2022	208.785.733	179.011.730	86	615.796.457	476.356.697	77
2021	322.793.533	201.052.124	62	696.193.423	470.607.264	68
2020	338.392.295	176.282.876	52	690.806.545	411.008.586	59
2019	352.431.841	180.788.308	51	676.865.102	418.257.839	62
2018	328.954.489	130.719.723	40	608.197.380	337.874.305	56

Графикон 16. Планирани и реализирани вкупни расходи во Општина Радовиш за период 2018-2024 година

Графикон 17. Планирани и реализирани расходи од основниот буџет во Општина Радовиш за период 2018-2024 година

15. КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

Кои се клучни буџетски документи?

- **Буџетскиот календар** ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите **активности** поврзани со подготвување на буџетот, извршување на буџетот низ финансиските извештаи или следење на извршувањето на буџетот од општинската администрација.
- **Буџетскиот циркулар** ги содржи инструкциите за изработка предлог-буџет од страна на буџетските корисници и го доставува Министерството за финансии.
- **Предлог-буџетот** е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- **Предлогот на планот на програмите за развој** ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- **Буџетот** е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- **Месечните извештаи** ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- **Кварталниот извештај K1** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- **Кварталниот извештај K2** ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.
- **Кварталниот извештај K3** ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- **Полугодишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- **Годишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.

16. КОИ СЕ КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ПРИНЦИПИ И НАЧЕЛА КОИ СЕ ОСНОВА НА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ ?

За да биде успешно планирањето и извршувањето на буџетот, треба да се почитуваат следните **принципи**:

1. **Принцип на фискална одговорност** – подразбира буџетот на општините да се планира и извршува согласно среднорочни фискални цели, базирани на реална проекција на макроекономските индикатори, преземени обврски и постојни законски обврски и јавните средства со кои се управува на начин со кој се обезбедува среднорочна и долгорочна фискална одржливост.
2. **Принцип на економичност, ефикасност и ефективност** – подразбира буџетот на општините да се планира и извршува на начин што ќе обезбеди ефективно и ефикасно користење на јавните средства за постигнување на поставените цели.
3. **Принцип на сеопфатност на буџетот** – подразбира дека сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи на сите буџетски корисници се внесуваат во буџетот на општините целосно, без никакви прилагодувања меѓу себе, освен за пренос помеѓу нив.
4. **Принцип на универзалност** – подразбира дека сите приходи и други приливи се користат за подмирување на сите расходи и други одливи на буџетот на општините.
5. **Принцип на специфичност** – подразбира буџетските корисници да можат да преземаат обврски и да вршат плаќања само за целите и во износи утврдени со буџетот, согласно буџетските класификации.
6. **Принцип на готовинска основа** – подразбира буџетите или финансиските планови на буџетските корисници да се подготвуваат и извршуваат на готовинска основа.
7. **Принцип на една година** – подразбира дека буџетот се носи за период од една година, која се совпаѓа со календарската година.
8. **Принцип на избалансиран буџет (буџетска рамнотежа)** – подразбира дека приходите и расходите во буџетот на државата и општините се избалансирани.
9. **Принцип на транспарентност** – подразбира дека буџетот на општините, извршувањето и буџетската документација ќе бидат објавени во „Службен весник“, односно во службено гласило и на веб-страницата на општините.
10. **Принцип на сигурно финансиско управување** – подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства.

Постапката за изготвување, донесување и извршување на буџетите на општините, како и известувањето за нивното извршување се засноваат врз следниве **начела**:

1. **Сеопфатност**, што подразбира прикажување на сите приходи и други приливи, расходи и други одливи.
2. **Буџетска рамнотежа**, што подразбира вкупните приходи и приливи да ги покриваат одобрените средства со буџетот.
3. **Специфичност**, што подразбира дека одобрените средства се наменуваат за посебни цели по раздели, програми, потпрограми и ставки.
4. **Економичност**, што подразбира дека одобрените средства ќе се користат навремено, во соодветен износ, имајќи ги предвид квалитетот и цената.
5. **Ефикасност**, што подразбира најдобар сооднос меѓу употребените средства и постигнатите резултати.
6. **Ефективност**, што подразбира остварување на поставените цели и остварување на саканите резултати.
7. **Транспарентност**, што подразбира вклучување на граѓаните во сите фази на подготвување и извршување на буџетот.
8. **Сигурно финансиско управување**, што подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола, како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства.